

Số: **547**/TB-UBND

Kỳ Sơn, ngày **28** tháng 12 năm 2017

THÔNG BÁO

**Kết luận Hội thảo Khoa học Lịch sử “Cuộc khởi nghĩa chống Pháp
của nghĩa quân Tổng Kiêm - Đốc Bang năm 1909 - 1910”
của đồng chí Chủ tịch Ủy ban nhân dân huyện Kỳ Sơn.**

Ngày 25/12/2017, Ủy ban nhân dân huyện Kỳ Sơn tổ chức Hội thảo Khoa học lịch sử “Cuộc khởi nghĩa chống Pháp của nghĩa quân Tổng Kiêm - Đốc Bang năm 1909 - 1910”. Tham dự Hội thảo có Nhà Sử học Dương Trung Quốc - Đại biểu Quốc hội Khóa XIV, Phó Chủ tịch, Tổng thư ký Hội Khoa học lịch sử Việt Nam; đồng chí Nguyễn Hữu Thiệp, TUV Bí thư Huyện ủy; Ông Nguyễn Quang Ân - Giám đốc Trung tâm UNESCO thông tin tư liệu Lịch sử - Văn hóa Việt Nam; Đại tá, PGS.TS. Lê Đình Sỹ - Phó viện Trưởng Viện Lịch sử Quân sự Việt Nam; TS. Khổng Đức Thiêm - Chuyên viên cao cấp, Viện Lịch sử Đảng; TS. Trần Thị Tường Vân - Chuyên viên cao cấp, Viện Sử học, Viện hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam; Nhà văn Đinh Đăng Lượng - Hội viên Hội nhà văn Việt Nam, Nguyên UVTV - Trưởng ban Tổ chức Tỉnh ủy Hòa Bình; Ông Lê Văn Bàng, Phó Chủ tịch thường trực Hội Sử học tỉnh; Đại biểu Ban tuyên giáo tỉnh ủy; Đại biểu Bộ Chỉ huy quân sự tỉnh; Văn phòng UBND tỉnh; Ban Quản lý di tích tỉnh; Bảo tàng tỉnh; Các đồng chí trong Ban Thường vụ Huyện ủy; các Phó Chủ tịch HĐND&UBND huyện; Thủ trưởng các phòng, ban, ngành, đoàn thể huyện; Đại biểu Đảng ủy - Ủy ban nhân dân các xã, thị trấn và thân nhân gia đình hai cụ Tổng Kiêm - Đốc Bang.

Đồng chí Trần Hải Lâm - PBT huyện ủy, Chủ tịch UBND huyện - chủ trì Hội thảo. Sau khi trình bày Báo cáo đề dẫn Hội thảo Khoa học Lịch sử “Cuộc khởi nghĩa chống Pháp của nghĩa quân Tổng Kiêm - Đốc Bang năm 1909 - 1910” và nghe ý kiến phát biểu tham luận của các đại biểu dự hội thảo. Đồng chí Chủ tịch Ủy ban nhân dân huyện Kỳ Sơn kết luận như sau:

1. Đánh giá

1.1. Trong cuộc Hội thảo đã khẳng định và làm rõ thêm một số sự kiện, bối cảnh, quy mô, ý nghĩa và vai trò của cuộc khởi nghĩa với tinh thần quật khởi, bất diệt của nhân dân các dân tộc huyện Kỳ Sơn đầu thế kỷ XX dưới sự lãnh đạo của Tổng Kiêm - Đốc Bang, cuộc khởi nghĩa có ý nghĩa lớn về lòng yêu nước, tinh thần quả cảm, truyền thống đoàn kết đánh giặc cứu nước của nhân dân các dân tộc tỉnh Hòa Bình, tiêu biểu cho tinh thần yêu nước, chống Pháp của các dân tộc thiểu số ở phía Bắc, khi chưa có Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo; là sự kế tiếp cuộc nổi dậy của nghĩa quân Đốc Ngữ vùng sông Đà (1886 - 1892); Một minh chứng hùng hồn về tinh thần bất khuất, kiên cường của người Mường Hòa Bình trong sự nghiệp chống ngoại xâm, bảo vệ độc lập chủ quyền. Cuộc khởi nghĩa vũ trang dưới sự lãnh đạo

của Tổng Kiêm - Đốc Bang chính là cánh tay nối dài của phong trào Yên Thế, chia lửa chi viện kịp thời để giải vây cho nghĩa quân Yên Thế khi đang gặp tình thế nguy hiểm bị quân Pháp bao vây tấn công. Khẳng định cuộc khởi nghĩa nhằm mục đích cuối cùng là đánh đuổi giặc ngoại xâm ra khỏi bờ cõi; Tuy khát vọng chưa thành hiện thực, nhưng tấm gương vì nghiệp lớn, sẵn sàng xả thân của Tổng Kiêm - Đốc Bang và nghĩa quân Bình Tây vẫn muôn đời tỏa sáng.

Cuộc khởi nghĩa được coi là trận đánh chiếm tỉnh lỵ đầu tiên (trước cả khởi nghĩa Thái Nguyên) và cũng là duy nhất trong các cuộc khởi nghĩa của đồng bào miền núi đã gây tiếng vang lớn, làm cho địch tổn thất nặng nề và hoang mang lo sợ, buộc chúng phải thay đổi chính sách cai trị mềm mỏng hơn đối với vùng địa bàn rừng núi có đông đồng bào dân tộc thiểu số, tạo điều kiện thuận lợi cho ta xây dựng khu căn cứ cách mạng sau này khi có Đảng lãnh đạo. Do tương quan chênh lệch quá lớn về lực lượng và vũ khí giữa ta và địch, nên cuộc khởi nghĩa đã bị giặc Pháp huy động lực lượng lớn đàn áp. Với tinh thần yêu nước, quả cảm, mưu trí, sáng tạo, nghĩa quân của Tổng Kiêm - Đốc Bang đã giành nhiều chiến công được lịch sử ghi nhận. "Cuộc khởi nghĩa chống Pháp của nghĩa quân Tổng Kiêm - Đốc Bang năm 1909 - 1910" đã chứng minh tinh thần yêu nước bất khuất, hành động anh hùng, hy sinh dũng cảm, ý chí chiến đấu kiên cường, tinh thần đoàn kết của đồng bào Mường chống lại chế độ thống trị của thực dân Pháp; để lại những bài học có giá trị lịch sử cho đời sau về tinh thần yêu nước, lấy ít đánh nhiều, chuyên từ thế yếu bất lợi, thành thế mạnh chiếm ưu thế, làm chủ tình hình, biết dựa vào dân để xây dựng lực lượng, mở ra những kinh nghiệm bước đầu về chiến tranh du kích sau này.

1.2. Hội thảo đã khẳng định, làm rõ thân thế sự nghiệp của hai cụ Tổng Kiêm - Đốc Bang, xuất thân từ tầng lớp nông dân, có học thức, được thực dân Pháp tin dùng cho làm trong hệ thống chính quyền thực dân phong kiến giữ chức Chánh tổng, lý trưởng, Đề đốc; nhưng hai ông đã vượt qua ý thức hệ phong kiến, đứng về phía nhân dân lao động và kiên quyết đấu tranh, không thỏa hiệp với áp bức bất công, luôn quan tâm đến lợi ích của người dân, từ chỗ đấu tranh với việc cướp ruộng đất của lang đạo địa phương mà hai ông đã nhận thức được kẻ thù lớn nhất là chỗ dựa cho việc cướp ruộng đất của dân là thực dân Pháp. Từ đó, hai ông đã giác ngộ nhân dân châu Kỳ Sơn đứng lên đánh đuổi thực dân Pháp và tay sai cướp nước.

Cuộc khởi nghĩa năm 1909 - 1910 của nghĩa quân Tổng Kiêm - Đốc Bang tại tổng Mông Hóa, Châu Kỳ Sơn diễn ra về không gian trải rộng liên tỉnh, liên vùng kết nối với cuộc khởi nghĩa Yên Thế và các thủ lĩnh yêu nước ở các vùng đồng bằng trong khu vực đã được sử sách ghi nhận, để lại dấu ấn như một vết son chói lọi trong lịch sử tỉnh Hòa Bình và lịch sử đấu tranh giữ nước của dân tộc. Tên núi Viên Nam, tổng Mông Hóa trở thành một trong những địa danh lịch sử rất đáng được trân trọng, lưu giữ và giới thiệu cho các thế hệ hiện tại, mai sau đón nhận để phát huy.

1.3. Hội thảo đã làm rõ những vị trí điểm nhấn có ý nghĩa lịch sử của Cuộc khởi nghĩa đó là nơi tế cờ tại núi Viên Nam, địa danh các trận đánh lớn giao tranh quyết tử của nghĩa quân với thực dân Pháp tại tỉnh lỵ Hòa Bình; những đóng góp to lớn về giá trị nhân văn lịch sử, văn hóa, quân sự... vào lịch sử tỉnh Hòa Bình và lịch sử dân tộc. Với nhiều nguồn tư liệu mới, chứng cứ lịch sử mới được trích dẫn từ tư

liệu gốc lưu trữ lịch sử Quốc gia do các nhà khoa học, nhà nghiên cứu lịch sử viện dẫn cung cấp đầy đủ bằng chứng, tư liệu từ nước ngoài (của Pháp) có sức thuyết phục cao, đánh giá một cách khách quan khoa học vai trò lịch sử, quy mô, tầm vóc, ý nghĩa lịch sử của Cuộc khởi nghĩa Tổng Khởi - Đốc Bang có nhiều đóng góp cụ thể và to lớn vào sự nghiệp chống giặc ngoại xâm của đất nước; Hai Cụ xứng danh là anh hùng hào kiệt của dân tộc.

2. Nhiệm vụ trong thời gian tiếp theo

Để ghi nhận những công lao, công hiến, hy sinh của nghĩa quân Bình Tây do Tổng Khởi - Đốc Bang lãnh đạo khởi nghĩa đầu thế kỷ XX nhằm chi viện cho nghĩa quân của Hoàng Hoa Thám trong phong trào Yên Thế cùng đánh đuổi thực dân Pháp giành độc lập dân tộc. Trong thời gian tới, Ủy ban nhân dân huyện yêu cầu các cơ quan chức năng phối hợp triển khai thực hiện một số nhiệm vụ chủ yếu sau đây:

2.1. Phòng Văn hóa và Thông tin

- Phối hợp với các cơ quan, đơn vị liên quan tham mưu cho Ủy ban nhân dân huyện hoàn thiện các điều kiện và hoàn thiện hồ sơ đề nghị Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch trình Chủ tịch UBND tỉnh công nhận: “Khu căn cứ cuộc khởi nghĩa chống Pháp của nghĩa quân Tổng Khởi - Đốc Bang năm 1909 - 1910 tại núi Viên Nam và địa bàn xã Mông Hóa, xã Dân Hòa” là di tích lịch sử văn hóa cấp tỉnh.

- Tổng hợp các bài viết, tài liệu và phối hợp với Ban Tuyên giáo Huyện ủy để biên soạn cuốn Kỷ yếu Hội thảo Khoa học lịch sử “Cuộc khởi nghĩa chống Pháp của nghĩa quân Tổng Khởi - Đốc Bang năm 1909 - 1910”.

- Phối hợp với Phòng Tài chính - Kế hoạch, Kinh tế - Hạ tầng tham mưu cho Ủy ban nhân dân huyện tổ chức Hội nghị xúc tiến thương mại kêu gọi đầu tư để tôn tạo “Khu căn cứ cuộc khởi nghĩa chống Pháp của nghĩa quân Tổng Khởi - Đốc Bang năm 1909 - 1910 tại núi Viên Nam và địa bàn xã Mông Hóa, xã Dân Hòa” khi có điều kiện thuận lợi.

2.2. Phòng Tài nguyên và Môi trường

Chủ trì phối hợp với các đơn vị liên quan xác định vị trí, địa lý, tổ chức khoanh vùng các điểm nhân quan trọng của Cuộc khởi nghĩa để quy hoạch diện tích đất phục vụ cho việc tôn tạo, bảo tồn khu di tích lịch sử của nghĩa quân Tổng Khởi - Đốc Bang năm 1909 - 1910.

2.3. Phòng Tài chính - Kế hoạch

Chủ động tham mưu cho Ủy ban nhân dân huyện bố trí nguồn kinh phí để thực hiện việc tôn tạo “Khu căn cứ cuộc khởi nghĩa chống Pháp của nghĩa quân Tổng Khởi - Đốc Bang năm 1909 - 1910 tại núi Viên Nam và địa bàn xã Mông Hóa, xã Dân Hòa” trước và sau khi được công nhận là Di tích cấp tỉnh theo quy định.

3. Đề xuất - Kiến nghị

Trên cơ sở những chứng cứ, phát hiện mới có ý nghĩa đặc biệt quan trọng với lịch sử chống thực dân Pháp của các dân tộc tỉnh Hòa Bình đầu thế kỷ XX thu được từ Hội thảo Khoa học lịch sử: “Cuộc khởi nghĩa chống Pháp của nghĩa quân Tổng

Kiên - Đốc Bang năm 1909 - 1910”, Ủy ban nhân dân huyện đề nghị Thường trực Huyện ủy có văn bản báo cáo và xin ý kiến chỉ đạo của Thường trực Tỉnh ủy như sau:

3.1. Ban Tuyên giáo Tỉnh ủy nghiên cứu, tổng hợp, ban hành tài liệu chính thống tuyên truyền sâu rộng nhằm giáo dục truyền thống yêu nước và hướng tới kỷ niệm 110 năm “Cuộc khởi nghĩa chống Pháp của nghĩa quân Tổng Kiên - Đốc Bang 1909 - 2019”.

3.2. Ban Cán sự Đảng Ủy ban nhân dân tỉnh lãnh đạo các Sở, ngành chức năng chủ trì, phối hợp với Ủy ban nhân dân huyện Kỳ Sơn lập và hoàn chỉnh hồ sơ đề nghị công nhận: “Khu căn cứ cuộc khởi nghĩa chống Pháp của nghĩa quân Tổng Kiên - Đốc Bang năm 1909 - 1910 tại núi Viên Nam và địa bàn xã Mông Hóa, xã Dân Hòa” là di tích Lịch sử văn hóa cấp tỉnh theo quy định; Báo cáo kết quả về Thường trực Tỉnh ủy vào quý II/2018.

3.3. Xem xét quy hoạch và bổ sung vào ngân hàng tên đường phố; đặt tên đường phố tại Thành phố Hòa Bình có đường Tổng Kiên - Đốc Bang. Đồng thời, kêu gọi thu hút đầu tư xây dựng, tôn tạo khu di tích lịch sử nêu trên sau khi quyết định công nhận; Kết nối khu di tích lịch sử với các tour du lịch nội Tỉnh và Quốc gia.

Đề nghị các Nhà khoa học, nhà nghiên cứu lịch sử, các quý vị đại biểu và thân nhân tiếp tục nghiên cứu cung cấp thêm các tư liệu, hiện vật, các phát hiện mới về Cuộc khởi nghĩa của nghĩa quân Bình Tây và về thủ lĩnh của Cuộc khởi nghĩa để bổ sung hoàn chỉnh Hồ sơ tài liệu lịch sử về “Cuộc khởi nghĩa chống Pháp của nghĩa quân Tổng Kiên - Đốc Bang 1909 - 1910”.

Ủy ban nhân dân huyện thông báo để các cơ quan, đơn vị, tập thể và cá nhân trong và ngoài địa phương biết, phối hợp thực hiện./.

Nơi nhận:

- Thường trực Tỉnh ủy;
- UBND tỉnh;
- Ban Tuyên giáo Tỉnh ủy;
- Văn phòng UBND tỉnh;
- Sở VH-TDL; KH&ĐT;
- TNMT; TTTT;
- TT Xúc tiến Đầu tư tỉnh;
- Các nhà Khoa học dự HT;
- Thường trực Huyện ủy;
- Ban Tuyên giáo Huyện ủy;
- Chủ tịch, các Phó Chủ tịch UBND huyện;
- Các phòng, ban, ngành, đoàn thể huyện;
- UBND các xã, thị trấn;
- Lưu: VT, UBND (T.65^b).

(Đề B/c)

CHỦ TỊCH

Trần Hải Lâm